

Viðmerking

Fyrisiting og demokrati

Aðaltátturinn í einum demokratisum rættarsamfélagi er ein vælvirkandi og álitandi fyrisiting. Setningurinn hjá fyrisitinginni í einum demokratisum samfélagið er, at fremja í verki tær lögir, sum löggevuvaldið, sum hjá okkum er Løgtingið, samtykkir. Fyrisitingin er ikki fólkavald, og hevur tískil ongan demokratiskan myndugleika til at virka øðrvísi enn Løgtingið fyriskrivar. Løgtingið er fólksin umboð, og tískil eigur Løgtingið, um Føroyar skulu kunna kallast eitt demokrati, at vera ovast myndugleiki í samfélagnum; omanfyri Landsstýrið og omanfyri fyrisitingina annars.

Eftirlit

Tað er vælent úr øðrum samfélagum, at fyrisitingin roynir at tiltuska sær myndugleika, sum hon ikki eigur. Nógvar samféløg hava tí, ásannandi at fyrisitingin er veldug í mun til einstaka borgaran, innsett ein umboðsmann. Umboðsmaðurin tekur sær frá borgarum til viðgerðar, og ger niðurstøðu í tí einstaka málinum. Umboðsmaðurin er valdur av löggevuvaldinum til tess at hava eftirlit við fyrisitingini, og at hetta eftirlit er neyðugt, tað vitnar eitt nú tann tjúka árliga frágreiðing frá Fólkatingsins umboðsmanni um.

Hvar er Løgtingsins umboðsmaður?

Í Føroyum er eingin umboðsmaður settur, hóast peningur hevur verið settur av til hansara á Løgtingsins figgjarlóg, nú í fleiri ár. Hetta er ikki bert stórt spell, men er ein veikleiki, sum væl kann undirgrava demokrati. Um so var, at ein Løgtingsins umboðsmaður var settur, so hevði henda greinin ikki verið skrivað. So hevði málið um tað fyrisitingarlaga óskilið, sum eg havi upplivað, verið enda sum ein kára hjá Løgtingsins umboðsmanni. Men eingin savorðin finst, og tískil siggi eg, sum einasta útveg, at fara í bløðini við ringu royndum mínum av føroysku fyrisitingini.

Triggjar royndir

Í sambandi við lestur mín á Lærda Háskúlanum í Keypmannahavn sendi eg fyrr í ár Landsstýrinum, Arbeidsloysissskipanini og Arbeidsloysissskipanini at avgerðir skulu innihalda kæruegleiðing

lit í ávís mál, soleiðis sum eg havi rætt til at fáa sambært Løgtingslóg nr. 133 frá 10.06.1993 um innlit í fyrisitingina. Upplýsingarnar skuldi eg nýta í sambandi við høvuðsuppgávu mína.

Fulltrúaløn í 3 mánaðar fyri 4 ljósrit

28. februar 1998 sendi eg bræv til Føroya Landsstýri við umbøn um innlit í ávíst mál, sum Landsstýri hevði avgreitt innanfyri seinasta árið. Sambært bæði fyrisitingarlógini og lógini um innlit skal fyrisitingin svara mær í seinasta 10 dagar eftir at eitt skriv, sum krevur svar, er móttikið.

18. mars hevði eg framvegis einki hørt, og skrivaði tí aftur til Landsstýrið, har eg endurtók umbøn mína, samstundis sum eg vísti á 10 daga freistina, sum ikki var yvirhildin.

24. mars hevði eg framvegis einki frætt, og eg ringdi tí til Landsstýrið, til tess at fáa greiði á, um brøv míni vóru komin fram, og hví eg ikki fekk svara. Eg fekk at vita, at málið lá hjá einum fulltrúa (HN). Skrivarin, sum eg tosaði við, lovaði at bera HN boðini frá mær, at eg vildi hava svar.

7. apríl hevði eg hvørki hørt orð ella eið og eg ringdi aftur til Landsstýrið og fekk nú fatur á HN sjálvum. HN váttaði at hann hevði fingið boðini frá mær, og hann umbar seg við at málið var blivið »feilarkivera«, men just nú var komið aftur fyri ein dag, og lá á borðinum hjá sær. HN lovaði at víðgera málið beinanvegin.

28. apríl kom, og eg hevði framvegis einki hørt. Eg ringdi enn einaferð til Landsstýrið, og fekk at vita at HN var burtstaddur fyri dagin. Eg legði aftur eini boð, ið skrivarin sum tók imóti lovaði at bera HN.

8. mei, ella meira enn tveir mánaðar eftir at eg sendi umbøn mína til Landsstýrið, fekk eg svar dagfest 30. apríl og undirskriva av HN. Í brævinum, sum er svar uppá seinna bræv mitt frá 18. mars, fái eg bert partvist jatta umbøn mína. Tá so er, fyriskrivar fyrisitingarlógin, at avgerðin skal hava grundgeving (§23). Eingin slík grundgeving er at finna í skrivinum frá Landsstýrinum. Eisini fyriskrivar fyrisitingarlógin at avgerðir skulu innihalda kæruegleiðing

(§24). Eingin kæruegleiðing fylgdi við brævinum úr Landsstýrinum.

Samanumtikið noyðist eg at taka tí eftirtektar, at einki er sum bendir á, at umbøn mín um málsinnlit hevur verið viðgjørd í orðsins lögfrøðiliga týdningi. Eg havi fingið blakað nøkur skjøl, men eingin frágreiðing er um, hví eg, við stóði í galdandi lóg, ikki kann fáa innlit í onnur skjøl í málinum.

Tað undrar meg, hvussu tað kann taka einum lögfrøðingi í fulltrúastarvi í Landsstýrinum, næstan triggjar mánaðar at finna út, av at taka tæy 4 ljósritini, sum eg loksins fekk sendandi. Her áttu at verið pengar at spart!

Er Arbeidsloysissskipanin privat?

28. februar 1998 sendi eg bræv til Arbeidsloysissskipanina við umbøn um innlit í ávíst mál, sum stýrið fyri ALS hevði avgreitt fyrr í ár. Eg fekk beinanvegin svar undirskrivað av stjóranum og fyrisitingarlógarum. Í brævinum, sum var dagfest 4. mars, varð boðað frá, at ALS ikki kundi ganga umboð míni á mæti, við teirri grundgeving, at ALS ikki er partur av »almennu fyrisitingini undir heimastýrinum«.

6. mars mótmælti eg í skrivni til ALS avgerðini, sum stovnurin hevði tikið. Eg vísti á, at ALS bæði er stovnst og verður rikin sambært lögtingslóg, og tískil má vera partur av fyrisitingini. Harafturat vísti eg á, at ALS hevur fyrisitingarlígar heimildir, so sum at innbraga skuld við panting og at gera kunngerðir. Støst, men ikki minst, hevur ALS rætt til innlit í skráir hjá øðrum fyrisitingarmyndugleikum - ein rættur, sum sambært fyrisitingarlógini einans kann latast fyrisitingarmyndugleikum. At enda bað eg um, at umbøn mín var lögð fyri stýrið til viðgerðar.

18. mars hevði eg einki frætt frá ALS, og eg kærði tí málið til Landsstýrið. Eg havi einki frætt frá Landsstýrinum síðani.

21. mars fekk eg svar frá ALS uppá mótmæli mitt. Grundgevingar mínar verða als ikki viðgjørðar í svari, men boðini frá stjóran og fyrisitingarlógarum eru tæy somu: ALS er ikki partur av almennu fyrisitingini undir heimastýrinum. Í

brævinum mæla teir báðir til, at eg, um eg framvegis eri ósámdur við avgerðini, fari í rættin við málinum. Eg hevði í fyrsta umfari hvørki hug ella orku til at fara undir eina rættarsókn imóti ALS. Harafturat hevði eg kært málið til Landsstýrið, og eg biði framvegis eftir eini avgerð hadani. Eg hevði tó ikki hug at geva upp, og av tí at mær tørvaði upplýsingar til uppgávu mína, valdi eg at skriva til stýrisformannin fyri ALS. 24. mars sendi eg bræv til stýrisformannin, har eg greiddi frá gongdini higartil í málinum, og bað stýrið um at veita mær innlit, soleiðis sum eg hevði biðið um. Stýrið fyri ALS er, sambært lögtingslóg um arbeidsloysisstrygging og arbeidsávising, útnevnt av landsstýrismaninum í arbeidsmarknaðarmálum, og má sostatt roknaast, sum ein sjálgvæddur partur av fyrisitingini.

15. apríl fekk eg sendandi eitt hondskrivað kort frá stýrisformanninum fyri ALS, har hon vátta, at hon hevur fingið brævið frá mær, og hon sigur víðari, at støða verður tikið til umbøn mína á stýrisfundi 5. mei. Eg havi einki svar fingið enn.

Telefonverkið svarar ikki

23. mars sendi eg umbøn til Telefonverkið um innlit í ávís skjøl, sum Telefonverkið hevur í varðveitslu. Eg stílaði brævið til ein fulltrúa (PHP), sum eg igjøvnum telefon hevði fingið upplýst var tann, sum hevði við málið at gera. Eg havi einki frætt frá Telefonverkinum enn.

Skal sleppa at standa til?

Tær royndir, sum eg havi gjørt mær viðvíkjandi fyrisitingini, haldi eg vera so absurdar, at tað hevur avgjórðan týdning at føroyingar fáa kunneleika um viðurskiptini.

Eftir stendur so spurningurin, hvussu leingi Føroya Løgting ætla sær at liva við, at almenna fyrisitingin letur hánt um löggevu Tingins. Í seinasta enda er spurningurin tó, hvussu leingi Føroya fólk vil liva við, at Løgtingið letur sær óskilið lynda.

Keypmannahavn, 16.05.98

Jóanes N. Dalsgaard

Vigga Bro til Føroya

Í næstum kemur henda danska sjónleikaravinnan, Vigga Bro, til Føroya. Hon fer í døgnum 23. mai til 29. mai at halda skeið í frásagnarkynstri. Skeiðið verður í nýggju hølunum hjá Grímu í Gamla Meiarinum í Havn. Í sambandi við skeiðið, sum longu er fullteknað, verða ymisk áhugaverd tiltøk.

Vigga Bro fer sjálv at føra fram leikin »Í Orkanens Øje«. Hetta er einmansleikur, sum hon sjálv hevur skrivað. Leikurin byggir á ymiskar søgur, m.a. eftir Karen Blixen o.ø. Leikurin verður sýndur í hølunum hjá Grímu í Havn sunnudagin 24. mai kl. 16 og týskvöldið 26. mai kl. 20. Mikudagin verður farið til Sumbiar við leikinum.

Áðrenn skeiðið verður eisini eitt tiltak leygar kvöldið 23. mai kl. 20. Tá verður skipað fyri einum frásagnarkvöldi/nátt. Hetta kvöldið fara

innbodr gestir úr øllum landinum at siga frá søgum. Luttakarar verða Paula Olsen av Sandi, Jukim Olsen úr Svínøi, Hjørleif Enni av Tvøroyri, Sverri Djurhuus úr Kollafirði, Hans David Matras av Kirkju, Wilhelmína Larsen úr Dali, Steingrímur Poulsen úr Skopun og Hans J. Hansen úr Fuglafirði.

Harafturat fer Eyðun Andreasen at hugleiða um frásøgu á mannammuni, og Kári Sverrisson fer at frambera gomul skjaldur. Ætlanin er síðani at lata frásagnararhugaðum áhoyrarum orðið. Roynst verður somuleiðis at skapa slíkt huglag, sum fyrr var, tá fólk søgdu frá søgum - ein roykstovuðam.

Atgongumerki til tiltøkini eru at fáa í Kunningarstovuini í Havn, tlf. 315788. Kostnaðurin til leikin »Í Orkanens Øje« er kr. 80,- og til frásagnarkvöldið fara atgongumerkini at kosta kr. 100,-.

Javni landsstevnu

Javni hevur landsstevnu í døgnum 22. og 23. mai 1998, og gongur hon undir heitinum: **Nær er ein bústaður eitt heim.**

Skráin fyri landsstevnuna er í høvuðsheitum henda:

Fríggjadagin 22. mai kl. 19.00 er aðalfundur á Hotel Hafnia. Á fundinum fara Jóna Olsen, pedagogur og leiðari á Dáanum, og Elsbá Olsen, sosialráðgevi og leiðari á pensjónáttadeildini á Almennastovuni, at halda fyrilestrar, ið fara at snúga seg um tørv, nýhugsan o.a. viðvíkjandi búguleikum hjá menningartarnaðum.

Leygardagin fer skrudgonga við Havnar Hornorkestri á odda av Bursatanga kl. 10, og eftir at hava gingið gjøgnum býin verður farið í

Grasagarð, har 40 manna norska **Utsiktsbakkens Brassband** spælir, og har Katrin Dahl, býráðslimur setur landsstevnuna. Utsiktsbakkens Brassband er mannað við menningartarnaðum spælurum.

Leygarkvöldið kl. 18.00 skipar Javni fyri veitslu í lífrótarhøllini á Nabb. Á veitsluni verður Pól Jákup Thomsen konferencier, meðan Rasmus Magnussen fer at standa fyri undirhaldinum og dansinum.

Landsstevnan er ein afturvendandi táttur og samstundis sera týðningarníkil partur av arbeiðinum hjá Javna. Tað vildi frøtt okkum, um fólk tóku fjølment undir við teimum ymisku tiltøkunum á landsstevnuni.

Haldið **sosíalín**

»Í býin«
hvønn hósdag
í Sosíalínum